Meysydd gweithredu allweddol i'r sefydliad yn ystod 2014–15

Adran	Gweithred
Adran Addysg a Sgiliau	1. Bydd Is-adran y Gymraeg yn cynnal ymarfer ailstrwythuro yn ystod 2014-15 er mwyn sicrhau bod strwythur yr adran yn briodol ar gyfer blaenoriaethau a pholisïau sy'n newid ac esblygu. Bydd hefyd yn helpu'r adran i weithio'n fwy strategol gydag adrannau eraill o fewn y sefydliad a thu hwnt. 2. Sicrhau bod y camau gweithredu yn y Cynllun Gweithredu'r Safonau yn parhau i gael eu gweithredu. 3. Sicrhau bod safonau'r Gymraeg yn cael eu cyflwyno ar draws y sector cyhoeddus yng Nghymru. 4. Canolbwyntio ar y defnydd o'r Gymraeg fel iaith bob dydd ar draws Cymru a gweithredu'r camau a nodwyd yn Strategaeth y Gymraeg, *'Iaith fyw: iaith byw'*, a 'Bwrw Mlaen', y datganiad polisi ar y Gymraeg ar gyfer y tair blynedd nesaf. 5. Mae cynyddu nifer y staff sy'n gallu siarad ac ysgrifennu'n Gymraeg yn hyderus yn y gwaith yn un o brif flaenoriaethau AdAS. Neilltuwyd cyllid i staff allu dilyn cyrsiau Cymraeg dwys yn ystod 2014-15, a hefyd i gynnal sesiynau i godi ymwybyddiaeth o sut i drefnu gwaith dwyieithog yn well. 6. Cynyddu nifer Pencampwyr y Gymraeg a Chyd-drefnyddion Dwyieithrwydd yr Adrannau er mwyn i AdAS allu cyfathrebu a chasglu gwybodaeth yn fwy effeithiol ar safonau'r Gymraeg gan sicrhau bod pob aelod o staff yn ymwybodol o'r canllawiau newydd. 7. Sicrhau bod is-adrannau'n cadw cofnod o ddewis iaith cwsmeriaid mewn cronfeydd data o wybodaeth gyswllt cwsmeriaid. 8. Cynhyrchu Strategaeth Sgiliau Dwyieithog er mwyn sicrhau bod digon o siaradwyr Cymraeg a'u bod yn y swyddi cywir. 9. Ystyried canfyddiadau adroddiad Estyn a gyhoeddwyd ar ran Llywodraeth Cymru ar y Gymraeg yn y Cyfnod Sylfaen i archwilio datblygu'r Gymraeg fel iaith gyntaf mewn ysgolion cynradd nas cynhelir.

	10. Lansiwyd Cynllun Gweithredu Sgiliau ym mis Gorffennaf 2014. Ei brif nod yw cefnogi Cymru wrth iddi ddatblygu'n genedl hyfedr a chreu'r amodau a fydd yn cynorthwyo busnesau yng Nghymru i dyfu a ffynnu. Ystyrir yr angen i ddarparu sgiliau ôl-19 drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol ag anghenion cyflogwyr, ac un o gamau gweithredu allweddol y cynllun oedd cyhoeddi 'Mesurau Perfformiad Sgiliau' sy'n cynnwys mesur ar gyfer sgiliau Cymraeg. 11. Drwy eu cyllid ar gyfer y Coleg Cenedlaethol yn 2014-15, bydd angen i CCAUC ystyried ar y cyd â phartneriaid eraill goblygiadau a chanlyniadau cyflwyno gofyniad mynediad penodol yn ymwneud â'r Gymraeg ar gyfer Hyfforddiant Cychwynnol Athrawon. 12. Bydd hefyd angen i CCAUC weithio gyda partneriaid allweddol i ddatblygu a gweithredu tystysgrif cymhwysedd yn ymwneud â'r Gymraeg ar gyfer Hyfforddiant Cychwynnol Athrawon i ddarpar athrawon sy'n dymuno addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. 13. Drwy newidiadau i fanyleb y contract ar gyfer darparu Prentisiaethau yn 2015-19 i gryfhau dysgu dwyieithog a Chymraeg ymhellach bydd darparwyr yn gweithio tuag at dargedau unigol mewn cynllun gweithredu yn ymwneud â'r Gymraeg a bydd eu cynnydd yn cael ei fonitro. 14. Gwnaed newidiadau i'r meysydd cofnodi data yng Nghofnod Dysgu Gydol Oes Cymru er mwyn cofnodi'n well y defnydd o'r Gymraeg mewn dysgu seiliedig ar waith. Bydd hyn y sicrhau dealltwriaeth well o'r ddarpariaeth Gymraeg ac yn cydnabod y gweithgarwch a wneir ar hyn o bryd gan ddarparwyr nad oedd yn cael ei gofnodi gynt. 15. Cyhoeddwyd yr adroddiad Anghenion Sgiliau Cymraeg mewn Wyth Sector ym mis Ebrill 2014 ar y galw presennol a'r galw yn y dyfodol am sgiliau Cymraeg gan gyflogwyr yng Nghymru. Bydd canfyddiadau'r adroddiad yn helpu Llywodraeth Cymru i gynllunio prentisiaethau'r dyfodol yn briodol gan gymryd i ystyriaeth angen cyflogwyr am sgiliau Cymraeg. 16. O 2015 ymlaen, bydd gofyn i ymgeiswyr ar gyfer grant y Cyrff Ieuenctid Gwirfoddol Cenedlaethol ystyried sut y gellir defnyddio'r cyllid i ddarparu mwy o gyfleoedd i bobl ifanc ddefnyddio eu sgiliau Cymraeg, cynyddu eu hyder a'u rhugldер yn yr iaith a chodi ymwybyddiaeth o werth y Gymraeg fel rhan o'u gwaith ieuenctid. 17. O dan y Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio Rhanbarthol, rhan o'r her ar gyfer y consortia yn ystod y cyfnod nesaf fydd sicrhau bod y Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg a'r grant

	Cymraeg mewn Addysg wedi'u halinio ar draws pob un o'r awdurdodau lleol o fewn y consortia rhanbarthol. Hynny er mwyn sicrhau cysondeb wrth ddatblygu rhagoriaeth mewn addysgeg ar draws y sectorau Cymraeg a dwyieithog ac wrth ddarparu'r Gymraeg fel ail iaith. 18. Caiff Porth Sgiliau ei ddatblygu ar gyfer unigolion a chyflogwyr er mwyn darparu gwasanaeth broceru cyson i gael gafael ar gymorth yn ymwneud â sgiliau a chyflogaeth. Bydd yn cael ei ddefnyddio i helpu cyflogwyr i nodi a gweithredu ar sgiliau eu gweithlu, gan gynnwys cydnabod y manteision busnes sy'n gysylltiedig â sgiliau Cymraeg mewn sectorau allweddol.
Cyllid a Gwasanaethau Canolog	19. Bydd cyfleoedd yn cael eu cymryd yn y cyfnod nesaf i amlinellu sut mae'r sefydliad yn cefnogi ac yn annog pobl i weithio'n ddwyieithog, yn ogystal ag amlinellu'n cyfrifoldebau ynghylch safonau'r Gymraeg. Mae cynllun cyfathrebu mewnol graddol yn cael ei ddatblygu gydag Uned y Gymraeg. 20. Bydd ymgyrch fewnol yn ymwneud â'r Strategaeth Sgiliau Dwyieithog. 21. Yr her o hyd i Academi Wales yw cynyddu'r galw am ei deunyddiau Cymraeg, gan gynnwys cyflwyno'i rhaglenni dysgu a datblygu a darparu adnoddau ar ei gwefan. 22. Bydd Gwerth Cymru yn ymchwilio i gyfleoedd newydd i ystyried yr iaith yng Nghyfarwyddebau Caffael newydd yr UE, a fydd yn dod i rym yn hydref 2014. Er enghraifft 'Erthygl 70 - Amodau ar gyfer perfformiad contractau' a fydd yn caniatáu defnyddio amodau contract yn fwy pendant, yn enwedig lle mae'r amodau hyn yn ymwneud ag ystyriaethau cymdeithasol ac amgylcheddol. 23. Yr her i Gwerth Cymru fydd ymgorffori a hybu gofynion safonau newydd y Gymraeg mewn polisi a phrosesau caffael o fewn Llywodraeth Cymru a'r sector cyhoeddus ehangach yng Nghymru. 24. Bydd angen i Gwybodaeth ac Ystadegau nodi risgiau posibl sy'n gysylltiedig â Safonau'r Gymraeg a'r hyn y mae'n ei olygu ar gyfer cyhoeddi ystadegau a mapiau. 25. Mae Gwybodaeth ac Ystadegau hefyd wedi nodi bod diffyg staff Cymraeg eu hiaith, sy'n gosod her ar gyfer y cyfnod nesaf wrth i ni symud tuag at y safonau. 26. Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, mae Gwybodaeth ac Ystadegau wedi gwneud mwy o ymdrech i sicrhau bod ystyriaethau iaith yn cael eu prif-ffrydio yng ngwaith ymchwil Llywodraeth Cymru. Mae'r camau sydd wedi cael eu cymryd yn cynnwys cyflwyno cwestiynau penodol ynghylch y Gymraeg wrth werthuso rhaglenni hyfforddi a sgiliau. Bwriedir i'r rhaglen hon ategu'r nod o brif-ffrydio'r

	Gymraeg ar draws meysydd polisi. 27. Oherwydd y cynigion i roi'r gorau i gyhoeddi cyfrolau compendia o ystadegau, mae angen i ni sicrhau bod y tablau electronig ar gael yn ddwyieithog. Mae Gwybodaeth ac Ystadegau'n gobeithio bwrw ymlaen â chynlluniau i gyfieithu StatsCymru yn llwyr ond mae adnoddau'n gwneud hyn yn anodd. 28. Prif her Is-adran y Cabinet ar gyfer y cyfnod nesaf yw bodloni'r galw am hyfforddiant Cymraeg gan staff yr is-adran. 29. Bydd Is-adran yr Ysgrifennydd Parhaol yn blaenoriaethu gwella sgiliau staff sydd eisoes yn meddu ar rai sgiliau Cymraeg er mwyn sicrhau ein bod yn gallu bodloni Safonau'r Gymraeg. 30. Mae'r Is-adran Materion Cyfansoddiadol a Chysylltiadau Rhynglywodraethol yn gyfrifol am dribiwnlysoedd datganoledig – mae'r rhain yn annibynnol ar y Llywodraeth ac rydym yn disgwyl y bydd Comisiynydd y Gymraeg yn ysgrifennu'n uniongyrchol at y tribiwnlysoedd ynghylch gosod a chymhwyso Safonau'r Gymraeg. Nid yw'r Uned Cyfiawnder Gweinyddol a Thribiwnlysoedd yn cadw gwybodaeth fonitro ynghylch cymhwyso'r cynllun presennol. Fodd bynnag, efallai y bydd angen mynd i'r afael â hyn yng nghyd-destun y safonau newydd a bydd hyn yn her sylweddol i ni at y dyfodol. 31. Mae'n debygol y bydd angen i'r Adran Gwasanaethau Cyfreithiol gynhyrchu oddeutu 320 o Offerynnau Statudol Cymru yn y cyfnod nesaf. Mae pwysau cynyddol ar yr adnoddau sydd eu hangen ar yr Adran Gwasanaethau Cyfreithiol i ymateb i flaenoriaethau newydd Llywodraeth Cymru yn golygu y bydd yn fwyfwy anodd i barhau fel yn y blynyddoedd diwethaf i ragori ar y targedau uchel ar gyfer cynhyrchu offerynnau deddfwriaethol dwyieithog dros y deuddeg mis nesaf a thu hwnt. 32. Bydd Is-adran yr Ysgrifennydd Parhaol yn datblygu gweithio dwyieithog yn y sefydliad drwy gynyddu sgiliau Cymraeg a dibynnu'n llai ar y Gwasanaeth Cyfieithu. 33. Mae'r Is-adran Ymgysylltu ac Arloesi wedi nodi deg mater a allai godi mewn perthynas â negeseuon brys a bydd yn datblygu cyfres o negeseuon dwyieithog safonol y gellid eu defnyddio mewn ymateb. 34. Sicrhau bod polisi ymdrin â galwadau ffôn ar waith yn yr Adrannau Canolog.

	35. Sicrhau bod camau gweithredu'r cynllun gweithredu yn cael ei monitro a bod yr Uwch Dimau Rheoli'n cael adroddiadau cynnydd o leiaf bob chwarter. 36. Codi ymwybyddiaeth am safonau'r Gymraeg yn yr Adran Gyfathrebu. 37. Adolygu safonau marchnata allanol a chydymffurfiaeth â safonau'r Gymraeg.
Llywodraeth Leol a Chymunedau	38. Wrth lenwi'r holiadur llinell sylfaenol fel rhan o'r ymateb i Ymchwiliad Comisiynydd y Gymraeg, daeth yn amlwg, er bod yr Adran Llywodraeth Leol a Chymunedau yn cydymffurfio â'r Cynllun Iaith presennol, mae'r sefyllfa'n amrywio ar draws Is-adrannau ac Arolygiaethau annibynnol. Mae hyn yn her arbennig o ran symud tuag at y gofynion o dan Safonau'r Gymraeg. 39. Er ein bod yn hyderus y byddwn yn diwallu'r rhan fwyaf o'r safonau cyflenwi gwasanaethau, llunio polisi a hybu, gallai fod peth amrywiaeth yn y gydymffurfiaeth gychwynnol. Bydd angen gwaith sylweddol i sicrhau sgiliau Cymraeg eang at y dyfodol. Ceir pryderon penodol ynghylch y safonau gweithredu a chadw cofnodion. 40. Bydd symud tuag at gyflwyno Safonau'r Gymraeg yn gyfle i ni adnewyddu strategaeth sgiliau dwyieithog yr adran a gweithio gydag unigolion i wella'u sgiliau Cymraeg. 41. Parhau i sicrhau bod y Cynllun Iaith, a chyflwyniad safonau'r Gymraeg, yn cael eu hystyried, eu hybu a'u cynnwys ym mhob gweithgarwch polisi a gweinyddu (lle bo'n berthnasol). 42. Bydd yr ymarfer Cwsmer Cudd yn cael ei redeg eto ym mis Medi a bydd yn cofnodi'r holl ymatebion er mwyn adeiladu ar yr ymarfer yn y dyfodol. 43. Sicrhau bod gwefan Llywodraeth Cymru yn cael ei defnyddio i'w llawn botensial a'i bod yn parhau i gyfathrebu'n ddwyieithog â rhanddeiliaid a'r cyhoedd. 44. Pob is-adran i gyfeirio at y Gymraeg yn nhelerau ac amodau grantiau a pharhau i sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei hystyried, ei hybu a'i chynnwys yn y telerau a'r amodau sy'n sail i egwyddorion a gweinyddu grantiau.

	45. Mae Cyd-drefnyddion a Hyrwyddwr y Gymraeg yn gweithio gyda'r tîm Busnes Adnoddau Dynol i wella sgiliau defnyddwyr Cymraeg presennol ac annog staff i fanteisio ar hyfforddiant Cymraeg. 46. Bydd yr Adran Llywodraeth Leol a Chymunedau hefyd yn adnewyddu Cynllun Gweithredu'r Gymraeg i ystyried Safonau'r Gymraeg. 47. Bydd gwaith ar ddiwygio llywodraeth leol fel rhan o'r gwaith ehangach ar Ddiwygio Gwasanaethau Datganoledig hefyd yn cynnig cyfleoedd i ystyried ffyrdd o hybu'r defnydd o'r Gymraeg a phrif-ffrydio ystyriaethau dwyieithog mewn perfformiad a chraffu. 48. Ymchwilio i ffyrdd o godi hyder pobl sydd wedi colli rhywfaint ar eu Cymraeg fel eu bod yn dechrau defnyddio'u sgiliau yn y gweithlu.
Dyfodol Cynaliadwy	49. Datblygu Strategaeth Sgiliau Dwyieithog Adrannol. 50. Datblygu sgiliau drafftio (yn y Gymraeg) tîm y Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid o fewn Taliadau Gwledig (y sawl sy’n siarad Cymraeg yn rhugl). 51. Bydd Cadw'n ystyried y ffordd orau o ddatblygu a chyflawni ei amserlen o ddigwyddiadau a gweithgareddau dysgu ar ei safleoedd ac oddi ar ei safleoedd, gan gynnwys darpariaeth Gymraeg. 52. Mae Cyngor Celfyddydau Cymru wedi comisiynu adnodd dwyieithog ar gyfer athrawon ac artistiaid/sefydliadau celfyddydol ynghylch gwella sgiliau llythrennedd a rhifedd drwy'r celfyddydau yn y Gymraeg a'r Saesneg. Bydd y gwaith a wneir gan Estyn ar gyfer adolygiad arfer gorau o'r Celfyddydau yng Nghyfnod Allweddol 2 yn cynnwys ystyriaeth o unrhyw wahaniaethau amlwg rhwng y safonau yr arsylwir arnynt yn ystod ymweliadau ag ysgolion cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg. 53. O fewn maes polisi'r Newid yn yr Hinsawdd ac Adnoddau Naturiol bydd cyfle i siaradwyr Cymraeg gynnal sesiynau sgiliau Cymraeg ar gyfer y cydweithwyr hynny sy'n awyddus i ddysgu. 54. Datblygu System Gweinyddu Achosion Swyddogion Rhenti (ROCAS) a allai wella ymhellach allu'r

	system bresennol i hwyluso gweithio'n ddwyieithog/drwy'r Gymraeg a datblygu Cofrestr ar-lein ar gyfer Rhenti Teg a fydd yn ddwyieithog o safbwynt dewisiadau chwilio a chynhyrchu dogfennau. 55. Bydd Is-adran y Tir, Natur a Choedwigaeth yn cyfathrebu mewn modd mwy dwyieithog â'r cyhoedd ynghylch Iechyd Planhigion, Plaladdwyr, Bywyd Gwyllt, Hadau a Rhywogaethau Estron Goresgynnol. 56. Bydd Taliadau Gwledig yn rhoi blaenoriaeth i ddatblygu sgiliau ysgrifennu Cymraeg staff y Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid a hybu hyfforddiant cyfrwng Cymraeg ar draws safleoedd Taliadau Gwledig Cymru. 57. Caiff camau eu cymryd er mwyn helpu ceidwaid Cadw sy'n ymwneud â'r cyhoedd â'u Cymraeg. 58. Sicrhau bod digwyddiadau Cadw'n gwbl ddwyieithog. 59. Bydd arweinlyfrau newydd Cadw'n cael eu cynhyrchu yn y Gymraeg a'r Saesneg. 60. Mynd ati i gyfieithu rhai ffurflenni morol ee trwyddedau ar gyfer cychod pysgota, taflenni cofnodi etc. 61. Sicrhau bod cronfeydd data Dyfodol Cynaliadwy'n datblygu swyddogaeth sy'n ei gwneud hi'n bosibl i ddewis iaith. 62. Bydd Uned Rheoli Cynllun y Polisi Amaethyddol Cyffredin yn sicrhau bod siaradwr Cymraeg ar gael ar gyfer y llinell ffôn bob amser
Yr adran Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol	63. Hybu a chodi ymwybyddiaeth o'r Gymraeg a'i diwylliant. 64. Darparu hyfforddiant i staff fel y nodwyd yn yr archwiliad o sgiliau Cymraeg. 65. Penodi ymarferwyr Cymraeg. 66. Mae angen i'r Adran sicrhau bod ganddi ddigon o staff dwyieithog, a'r rheini wedi'u lleoli ar y lefelau

	priodol ac yn y mannau priodol. 67. Adeiladu ar seiliau strategaeth Mwy na Geiriau i sicrhau bod gan y strategaeth sylfaen gadarn a bod y gweithlu yn ymwybodol o ddewis iaith defnyddwyr, boed yn siaradwyr Cymraeg ai peidio. 68. Bydd gwaith hefyd yn dechrau ar y strategaeth a fydd yn dilyn Mwy na Geiriau o 2016 ymlaen. Bydd angen ystyried argymhellion yr adolygiad Gofal Sylfaenol wrth ddatblygu'r strategaeth newydd. 69. Mae'r Gyfarwyddiaeth Gwasanaethau Cymdeithasol ac Integreiddio wedi cydnabod bod ganddi nifer gyfyngedig o staff sydd â'r sgiliau a'r hyder i weithio yn Gymraeg. Mae gwaith eisoes yn mynd rhagddo i fynd i'r afael â hyn, ond bydd cyfle pellach yn y cyfnod nesaf i adeiladu ar y gwaith hwn. 70. Mae CAFCASS Cymru yn ymrwymedig i hyrwyddo a chodi ymwybyddiaeth ymysg pob aelod o staff o'r Gymraeg a'i diwylliant. Mae'r Uwch Dîm Rheoli wedi cymeradwyo’r gweithgarwch hwn, sydd i'w weld yng Nghynllun Dysgu a Datblygu CAFCASS Cymru 2014/15. 71. Bydd CAFCASS Cymru yn gwneud archwiliad o sgiliau Cymraeg ei staff, a bydd y canlyniad yn pennu natur a lefel gofynion hyfforddi staff y sefydliad yn y dyfodol, o 2014/15 ymlaen. 72. Yn dilyn adroddiad diweddar Comisiynydd y Gymraeg ar Wasanaethau Cymraeg mewn Gofal Sylfaenol, mae canfyddiadau'r Comisiynydd yn awgrymu bod heriau sylweddol yn bodoli, yn enwedig o ran codi ymwybyddiaeth, hyfforddi a datblygu ac Egwyddor y Cynnig Rhagweithiol yn Mwy na Geiriau. 73. Bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg fel iaith gwaith drwy annog ymatebion i ymgynghoriadau a phresenoldeb mewn digwyddiadau cyhoeddus. 74. Mae'r Sefydliad Cenedlaethol ar gyfer Ymchwil Gofal Cymdeithasol ac Iechyd wrthi’n cynnal rhaglen i ailstrwythuro'r seilwaith a'r rhaglenni y mae'n eu hariannu. Bydd angen i bob deiliad grant newydd llwyddiannus gytuno â thelerau ac amodau sy'n nodi bod yn rhaid dilyn polisi iaith eu prif sefydliad, ac y dylid dilyn polisi iaith Llywodraeth Cymru os nad oes polisi o'r fath yn bodoli.

Economi, Gwyddoniaeth a Thrafnidiaeth	75. Bydd yr Adran yn parhau i sicrhau bod yr holl adnoddau i'r cyhoedd yn hygyrch ac yn ddwyieithog. Bydd rhywfaint o hyn yn cael ei gyflawni drwy ddatblygu gwefannau a defnyddio'r cyfryngau cymdeithasol. 76. O ran Trafnidiaeth, byddwn yn gweithio i wella arwyddion dwyieithog. Byddwn yn defnyddio safonau'r Gymraeg fel sylfaen i'n gwelliannau. 77. Bydd yr Adran yn manteisio ar gyfleoedd i barhau i gynyddu'r defnydd o wasanaethau Cymraeg drwy well hyrwyddo a darpariaeth. 78. Mae tîm Busnes Cymru wedi gweld bod nifer o siaradwyr Cymraeg yn defnyddio ffrydiau cyfryngau cymdeithasol Saesneg yn unig. Bydd yr Adran yn annog defnyddwyr o'r fath i ddefnyddio'r opsiynau Cymraeg a Saesneg. 79. Bydd yr adran yn parhau i hyrwyddo'r Gymraeg drwy brif wefan Busnes Cymru a'r cyfryngau cymdeithasol cynyddol. 80. Yn 2014-15 bydd mwy o ffocws ar ddatblygu tudalennau Sketchbook Cymraeg, sydd wedi sicrhau cyfranogaeth bron yn gyfartal rhwng Cymraeg a Saesneg. 81. Bydd Maes Awyr Caerdydd yn canolbwyntio ar ddarparu arwyddion dwyieithog ar draws y maes awyr. 82. Mae materion fel datblygu Maes Awyr Caerdydd; Pwerdy Niwclear yr Wylfa a chymorth busnes yn cael eu hasesu am gyfleoedd i hyrwyddo'r Gymraeg.